

**Zuhal Kültüral, Galatât Sözlükleri, Simurg Yayınları,
İstanbul 2008, XLIV+325 s. ISBN: 9786054055036**

Hüseyin Yıldız*

Galat-ı meşhûr lügat-ı fasihten evlâdır.

Türkçe sözlüklerde “yanlış kelime veya söz, yanılma; mevcut kurallara uymayan, kuralsız; yanlışlık yapmak, hata etmek, yanılmak” gibi anlamları bulunan **galat** terimi dilde, bir dile başka dillerden giren kelime veya kelime gruplarının yanlış bir biçimde kullanılması sonucu oluşan farklılıklar için kullanılır. Çokluk şekli **galatât** olan terim, metinlerde karşımıza iki şekilde çıkar. Kelime veya kelime gruplarının yanlış kullanılması eğer yaygınlaşıp herkes tarafından kullanılmaya başlanmışsa **galat-ı meşhur**, birkaç yerde kullanılmış ve çoğunlukça benimsenmemişse **galat-ı fâhiş** olarak adlandırılır. Söz gelimi *çaydanlık* ve *İngiltere* kelimeleri galat-ı meşhur olurken, *malumu ilan etmek* ifadesi galat-ı fâhiştir. Şöyle ki, *çaydanlık* kelimesindeki Farsça /-dan/ eki ile Türkçe /-lık/ eki aynı işlevi üstlenen eklerdir. İki ekten biri fazladır. Türkçede *İngiltere* denilerek kastedilen coğrafya ise aslında *Büyük Britanya* olup *İngiltere*, *Galler* ve *İskoçya*’nın birleşmesinden oluşur. Bu iki yanlış kullanım da Türkçede benimsendiğinden galat-ı meşhur olmuştur.

Türk yazarları ve araştırmacıları tarafından ilgi gören ve 19. yüzyılın sonlarından (H. 1300’lü yıllardan) itibaren başlayan Türkçedeki galatât çalışmaları; öncelikle sözlükler ve risaleler şeklinde görülür. Türkçede galatlar üzerine yazılan ilk eser **Kemalpaşazâde**’nin *et-Tenbîh ‘alâ-galati’l-câhil ve’n-nebîh* veya *Risâle-i Sakatât-ı Avâm* gibi adlarla bilinen Arapça eseridir. İkinci olarak **Şeyhülislâm Ebüssuûd Efendi**’nin *Sakatât-ı Avâm* veya *Galatât-ı Avâm* veya *Risâle-i fî tashihil-elfâzi’l-mütedâvile beyne’n-nâs* adlarıyla kaydedilen küçük risalesi vardır. Galat olarak kabul edilen kelime ve şekilleri işleyen ilk derli toplu sözlük ise **Hafid Efendi**’nin *ed-Dürerü’l-müntehâbâti’l-mensûre fî islâhı galatâti’l-meşhûre*’dir (s. 301-302).

Konu üzerindeki kapsamlı akademik çalışmalar ilk metinlerden yaklaşık bir asır sonra yapılmaya başlanır. Türkçedeki galat sözlüklerini ele alan bu çalışmalar da Marmara Üniversitesi öğretim üyelerinden **Prof. Dr. Ahmet Topaloğlu**’nun danışmanlığını yürüttüğü üç yüksek lisans tezinden ibarettir.

* Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Mezunı, hy_turkbilimci@yahoo.com

Tezlerden ilki **Zuhal Kültür** tarafından *Galatât Sözlükleri* başlığıyla 1989'da, ikincisi **R. Şenay Şişman** tarafından *Defter-i Galatât* başlığıyla 1997'de, üçüncüsü ise **Songül İpek** tarafından *Ali Himmet (Berki) Fazıl'ın Galatât Defteri* başlığıyla 2001'de yapılır. Galatât kavramının geçtiği bir diğer tez çalışması **Şahabettin Ergüven** tarafından *Celeddin es-Suyuti ve Galatâtü'l-Avam*'ı adıyla ve **Doç.Dr. İsmail Durmuş**'un danışmanlığında 1998 yılında yapılmış olup Arapçadaki galatlara yöneliktir.

Zuhal Kültür'ün yüksek lisans tezinde **Mustafa İzzet**'in *Tashîhü'l-Galatât* (İstanbul, 1302), **Sırrı Paşa**'nın *Galatât* (İstanbul,1301, 1305) ve **Kerküklü Ahmed Ziyâeddin**'in *Mecmûam* (İstanbul,1319) başlıklı eserleri, R. Şenay Şişman'ın tezinde **Ali Seydi**'nin *Defter-i Galatât* (İstanbul,1324) isimli eseri ve Songül İpek'in tezinde **Ali Himmet Fâzıl**'ın *Galatât Defteri* (Samsun, 1338) adlı eseri incelenmiştir.

Türkçede galatât kavramı üzerine, tezler dışında yapılan çalışmalar arasında **Recep Toparlı**'nın *Türkçe'de Galatlar* (1985) ve *Türkçemizdeki Galat Sözlükleri* (1996), **Kemal Yavuz**'un *Galat, Galatât ve Muînî'nin Dildeki Tasarrufları* (1989), **Hayati Develi**'nin *Kemalpaşazâde ve Ebüssüüd'un Galatât Defterleri* (1997) ve Zuhal Kültür'ün *Kâmus-ı Türki'de Galatlar* (2005) başlıklı makaleleri ile Zuhal Kültür'ün 2000 yılında Ankara'da yapılan IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı'nda *Galatât Sözlükleri ve Dil Bilimi Açısından Önemi* başlığıyla ve **Gülden Sağol**'un 2001 yılında Gazimagusa'da yapılan Uluslararası Sözlükbilim Sempozyumu'nda *Galatların Değerlendirilmesi* adıyla sunduğu bildiriler de sayılabilir.

Konu hakkında yüksek lisans tezi yapmış, bir makale yazıp bir bildiri sunmuş olan ve üç eser temelinde oluşturduğu yüksek lisans tezini, yedi eseri daha inceleyerek genişleten Zuhal Kültür'ün bu çalışması *Galatât Sözlükleri* başlığıyla Simurg Yayınları tarafından 2008 yılında İstanbul'da kitap halinde yayınlanmıştır. Kültür'ün tezine ilaveten incelediği yedi eser Kemalpaşazâde'nin Arapça risalesinden tercüme edilen, ancak mütercimi ve basım bilgileri bilinmeyen *Terceme-i Galatâtü'l-avâm*, Faik Reşad'ın *İmlâ ve Galatât* (İstanbul, 1308), **Mustafa Rüşdü**'nün *Tehzîbü'l-keâm fî lisâni'l-havâssı ve'l-avâm ve izhâbü'l-evhâm min ezhâni'l-enâm* (İstanbul,1313), Ali Seydi'nin *Defter-i Galatât* (İstanbul,1324), Ali Himmet Fâzıl'ın *Galatât Defteri* (Samsun, 1338), Halil Rüşdü'nün *Tetebbuât ve Müstahzarâtım* (İstanbul, 1897) ve Filiz Halid Tekin'in *Yeni Galatât* (İstanbul, 1926) şeklinde sıralanabilir.

Giriş, inceleme, sözlüğün düzeni ve imlâ ile ilgili açıklamalar, bibliyografya, sözlük ve dizin bölümlerinden oluşan çalışma, bu alanda yayınlanmış ilk kitap olması bakımından önem taşımaktadır.

Giriş bölümünde öncelikle galat teriminden ve Türkçe, Arapça ve

Farsçadaki galat anlayışlarından bahsedilmekte, sonra da çalışmada kullanılan sözlük ve risalelerin tanıtımı yapılmaktadır.

Çalışmanın **Sözlük** bölümü iki sütun şeklinde verilen 272 sayfadan oluşmaktadır. Önsözde bahsedilen on eserin söz varlıklarının temel alındığı ve birleştirildiği sözlük, Türkçedeki galat çalışmaları açısından bir ana kaynak niteliği taşımaktadır. Sözlükteki kimi maddeler yalnızca bir kaynaktan geçmekte iken, kimi maddelerin birden fazla eserde bulunduğu gözlenmektedir:

KAHKARİ: “Giderken ale’l-fevr geriye dönmek” mânâsındadır. **Kahkariyy** tâbiri galattır. (Fazıl’ın Galatât Defteri, 49) (s. 145)

ÇAPRAZ-ÇAPRAS: **Çep ü râsttan muharreftir ki bir şeyin sol tarafı sağ tarafına tekâbüül etmesine deniliyor.** (Tashîhü’l-galatât, 58) // **Çep ü râst muharrefidir.** Aslına takrib için hiç olmazsa çeprast yazılmalı. (İmlâ ve Galatât, 39) // **Fârisî olan çep ü râsttan muharreftir.** (Mecmûam, 61) // “Karşılıklı” mânâsına olan bu kelimenin aslı “sol ve sağ” mânâsına olan **çep ü râsttır.** (Defter-i Galatât, 100) (s. 53-54)

Sözlükte kelimelerin etimolojisi bakımından fikir veren ilginç bilgilere de rastlanmaktadır:

ADANA: *Nâm-ı kadîmi Edene olup Edirne ile beyinlerindeki imlâ müşâbeheti hasebiyle Abdülaziz Han zamânında meclis-i vükelâ kararıyla Adana (اطنه) yazılması resmen ilân olunmuştur.* (Tashîhü’l-galatât, 24) (s. 4)

HIMHİM: *Sözü genizden söyleyen adam. Aslı Arabî hamhamedir.* (Defter-i Galatât, 112) (s. 105)

KARPUZ: *Mâhud meyvenin ismi olup Fârisîce **harbüzen** muharreftir.* (Tashîhü’l-galatât, 86) // *Meyve-i mârûfenin ismidir. Fârisî harbüzden muharreftir.* (Defter-i Galatât, 168) (s. 148)

TİYATRO: “Ben bakıyorum mânâsına Yunanca’dan Fransızca’ya menkul bir kelime olup hâlen mâlûm olan oyun mahalline derler. (Tashîhü’l-galatât, 57) (s. 251)

ZIMPARA: *İnce ve sert kumlu taş mâden ki demir; tahta ve sâir bâzı mâdeneye cilâ vermek için istîmal olunur. Bu kelimenin aslı Fârisî **simpâre**dir.* (Defter-i Galatât, 133) (s. 269)

Çalışmada dilde zamanla galat haline gelmiş kelimelerin kökenleri hakkında da bilgi edinilmektedir: *abluka, abone, acente, adres, ağustos, aktör, antika, balon, balyemez, baston, bando, banka, batarya, bira, bizmut gibi batı dillerine ait kelimeler; acemî, afyon, alev, bacanak, bayrak, beygir, beyaz, buhrân, bornoz, bostan gibi doğu dillerine ait kelimeler ve ağaç, adaş, ansızın, ancak, aramak, artırmak, azıcık, batı, bıçak, bilezik, bitirmek, boyun, boya, bölük, böbrek, bürümek gibi Türkçe kelimeler...*

Dikkat çeken bir diğer husus ise galatların Türkçenin söz varlığında buldukları alanlardır. Nitekim yer, mekan, bitki, yiyecek, nesne, meslek, akrabalık, hayvan ve organ adlarına kadar birçok alanda varlığını gösteren galatlar için çalışmadan tespit edilen şu örnekler verilebilir:

Akrabalık adları: ağa, bacanak, dayı, teyze...

Bitki ve yiyecek adları: afyon, armut, badem, baharat, çorba, kadayıf...

Hayvan adları: arslan, ankebûd (örümcek), beygir, ceylan, çakal, çekirge...

Mekan adları: baraka, balıkhane, bârhane, batakhane...

Meslek adları: avukat, bağçevân, bakkal, çoban...

Millet adları: Afgan, Arnavud, Bulgar, Farisî...

Nesne adları: balon, bardak, baston, bayrak, bıçak, çanta, çarşaf...

Organ adları: böbrek, boyun, burun...

Yer adları: Adana, Afrika, Alamut, Alanya, Amerika...

Çalışmanın **Dizin** bölümü, madde içlerinde geçen, o maddeyle dolaylı olarak ya da doğrudan ilgili olan ifadeleri içermektedir. Bu bölümde herhangi bir sayfa numarası verilme de madde başına gönderme yapıldığından, çalışmanın kullanımına yardımcı olunmaktadır.

Önemi dil ile ilgilenen herkes tarafından kabul edilebilecek bir çalışma olan eserde bazı tutarsızlıkların ve bazılarının dizgiden kaynaklandığı düşünülen hataların olması, çalışmanın kıymetini gölgelemeye yetmese de, yeni baskıdan önce gözden geçirilmesi, yeniden düşünülmesi ve dikkat edilmesi gereken hususların başında gelir. Kast edilen fikrin netleşmesi için birkaç somut örnek vermekte fayda vardır:

Göze takılan ilk nokta, faydalanılan eserlerin tanıtıldığı giriş bölümünde, önsözde sıralanan on eser arasında yer almasına rağmen Faik Reşad'ın *İmlâ ve Galatât* isimli eseri hakkında bilgi verilmeyişidir.

Çalışmanın inceleme kısmında, XIII. sayfada eserlerden toplanan malzeme dört ana başlık altında değerlendirildikten ve dört ana başlık verildikten sonra, bir sonraki sayfadan itibaren on bir ana başlıktan oluşan bir incelemeyle karşılaşılmaktadır.

Kültürel'in XIII. sayfada verdiği dört ana başlık şu şekildedir:

a) *Galat olarak kabul edilen kelime ve terkipler, tamlamalarda ve birleşik şekillerde görülen yanlışlar, kelimelerde görülen yanlışlar, Arapça olmayan kelimelere Arapça masdar eki getirilmesi, sıfat derecelendirmesinde ayrıca Türkçe unsurların kullanılması, Farsça olmayan kelimelerin Farsça gibi çoğul olarak kullanılışı, masdar olan kelimelere tekrar masdar eki getirilmesi, Arapça*

olmayan kelimelerin Arapça gibi çoğul yapılması, Farsça asıllı kelimelerin tenvin alması, Arapça olmayan kelimelere müenneslik ekinin getirilmesi.

b) Yanlış olduğu halde dilde yerleşip herkes tarafından benimsenip kullanılan kelimeler (galat-ı meşhur) (tekil gibi kullanılan çoğul kelimeler, aynı fonksiyonda iki ekin üst üste gelmesi, Arapça, Farsça ve batı dillerinden Türkçeye geçerken bazı ses değişikliklerine uğrayan kelimeler, kadınlara mahsus sıfatlarda tekrar müenneslik eki getirilmesi).

c) Asıl biçimlerini göstermek üzere kaydedilen bazı özel adlar (Barbaros < Baba Oruç), Bâyezîd < Ebâ Yezîd, Eflâtun < Platon, Cibâli < Cebe Ali, İzmir < Smirna, İznik < Nicea, Kadıköyü < Calcadeon).

d) İmlâ konusunda hatırlatmalar, yakın anlamlı kelimelerin kullanılması ile ilgili hatırlatmalar, imlâları aynı olan kelimelerin mânâlarına dikkat ederek kullanılması ile ilgili hatırlatmalar.

Kültürel'in XIV.-XXXVI. sayfalar arasında verdiği inceleme bölümünün ana başlıkları ise şu şekildedir:

I. Tamlamalarda görülen yanlışlar (s. XIV)

II. Kelimelerde görülen yanlışlar (s. XVIII)

III. İmlâ değişikliği (s. XXI)

IV. Anlam değişikliği olan kelimeler (s. XXXI)

V. Yakın anlamlı kelimelerin aralarındaki mânâ farkına dikkat etmeden kullanılmasından kaynaklanan hatalar (s. XXXII)

VI. İmlâları aynı olan kelimeleri anlam farklarına göre kullanmamaktan kaynaklanan yanlışlar. (s. XXXII)

VII. Etimolojisi verilen bazı kelimeler ve özel adlar (s. XXXIII)

VIII. Lugat-ı müvellede kabul edilenler (s. XXXIII)

IX. Batı kaynaklı kelimeler (s. XXXIV)

XI. İmlâ konusunda bazı hatırlatmalar (s. XXXIV)

Bu iki başlıklandırma denemesi tasnif olarak düşünülürse, tasnifler arasındaki bu çelişkinin yanı sıra, tasniflerin kendi içinde de çelişkili oldukları görülmektedir.

İlk tasnifin a ve b maddelerinde iç içe geçmiş olarak bulunan kısımlar ses bilgisi ve biçim bilgisiyle, c maddesi leksikolojiyle, d maddesi ise yazım ve anlam bilgisiyle ilgilidir. a maddesinin 62 sözcükten oluşmuş olması maddenin "ana başlık" niteliğine de uygun düşmemektedir. *Ses bilgisine bağlı galatlar, şekil bilgisine bağlı galatlar, anlam bilgisine bağlı galatlar vb.* ana başlıklar kullanmak tasnifin anlaşılmasında yardımcı olacaktır.

İkinci tasnifte III., VI. ve XI. maddeler kendi arasında, IV. ve V.

maddeler kendi arasında ilgilidir. Aynı ayrı maddelenmesi yerine bunların aynı maddede toplanması tasnifi kolaylaştırır. Ayrıca VIII. madde yeterince açık değildir. *Lugat-ı müvellede kabul edilenler* ifadesinin okuyucu için açıklanması gerekmektedir.

İkinci tasnifin alt başlıklarında da zaman zaman uyumsuzluklar görülür. Bu durumun gösterilebilmesi için ikinci tasnifin alt başlıklarıyla verilmesinde fayda vardır:

I. *Tamlamalarda görülen yanlışlar*

1. *Şekil yönünden yanlış tamlamalar*

a) *Bir unsuru batı kaynaklı olup Farsça kurala göre yapılan tamlamalar*

b) *Farsça kurala göre yapılan tamlamalarda kelimelerin Arapça'da olduğu gibi te'nîs edilmesi*

c) *İki unsuru da Arapça olan Farsça tamlamalarda kelimelerin müenneslik, müzekkerlik bakımından birbirine uymaması açısından hatalı tamlamalar*

d) *Farsça kelimelerin Arapça lâm-ı ta'rîf ile birleştirilmesi*

e) *Arapça kelimeler ve Farsça edatlarla yapılan hatâlı terkipler*

f) *Arapça zarflarla yapılan tamlamalar*

g) *Türkçe tamlamalar*

h) *Türkçe kelimelerle Farsça kurala göre yapılan tamlamalar*

i) *Türkçe kelimelerin Farsça edatlarla terkip edilmesi*

2. *Anlam yönünden yanlış tamlamalar*

a) *Arapça, Farsça kelimelerle yapılan tamlamalar*

b) *Türkçe fiillerle ve etmek, eylemek, olmak yardımcı fiilleriyle yapılan birleşikler*

II. *Kelimelerde görülen yanlışlar*

1. a) *Arapça masdarlara tekrar Arapça masdar eki getirilmesi*

b) *Arapça masdarlara Türkçe masdar eki getirilmesi*

c) *Farsça kelimelere Arapça tâ-î masdariyyet getirilmesi*

ç) *Batı kaynaklı kelimelere Arapça tâ-î masdariyyet getirilmesi*

d) *Türkçe kelimelere Arapça masdar eki getirilmesi*

2. *Tafdîl sîgalarına tekrar tafdîl edatı getirilmesi*

3. *Aynı fonksiyondaki iki ekin üst üste gelmesi*

a) *ez, dân, Farsça edat ile müterâdif olan Türkçe lık eki*

b) *Türkçe iyelik eki*

4. Arapça olmayan kelimelerin tenvin alması
5. Müenneslik ekinin hatâlı kullanılışı
6. Aslen çoğul olup tekil gibi kullanılan kelimeler, bu kelimelere tekrar çoğul ekinin getirilmesi

7. Aslı itibariyle Arapça'da çoğul olan kelimelerin tekrar çoğul yapılması

8. Arapça olmayan kelimelere Arapça çoğul eki getirilmesi

III. İmla değişikliği

a) Arapça, Farsça kelimelerde görülen ünlü değişikliği (başta, ortada, sonda ünlü değişmesi, ünlü düşmesi)

d) Ünsüz değişikliği (ünsüz düşmesi, ünsüz türemesi, ünsüz ikizleşmesi, ünsüz yer değiştirmesi)

c) İki kelimenin birleşmesi sonucunda ses değişikliğine uğrayan kelimeler

IV. Anlam değişikliği olan kelimeler

V. Yakın anlamlı kelimelerin aralarındaki mânâ farkına dikkat etmeden kullanılmasından kaynaklanan hatalar

VI. İmlâları aynı olan kelimeleri anlam farklarına göre kullanmamaktan kaynaklanan yanlışlar.

VII. Etimolojisi verilen bazı kelimeler ve özel adlar

VIII. Lugat-ı müvellede kabul edilenler

IX. Batı kaynaklı kelimeler

XI. İmlâ konusunda bazı hatırlatmalar

Tamlamalarda görülen yanlışlar maddesinde I. 1. g *Türkçe tamlamalar* alt başlığı ile I. 2. a. *Arapça, Farsça kelimelerle yapılan tamlamalar* alt başlığı tasnif yönünden benzerlik göstermekteyken ilki *şekil yönünden yanlış tamlamalar* alt maddesinde, ikincisi ise *anlam yönünden yanlış tamlamalar* alt maddesinde yer almaktadır. Ayrıca I. 2. b. *Türkçe fiillerle ve etmek, eylemek, olmak yardımcı fiilleriyle yapılan birleşikler* ve I. 1. i. *Türkçe kelimelerin Farsça edatlarla terkip edilmesi* alt maddeleri tamlamalarla ilgili olmadığından birleşiklerle ilgili bir başka maddenin alt maddeleri olmalıdır.

Kelimelerde görülen yanlışlar maddesinde 1. alt başlık yazılmadan 1. alt başlığın alt başlıklarına geçilmiştir. Burada beş alt başlık bulunduğu ve hepsi de masterlarla ilgili olduğuna göre *masterlara bağlı yanlışlar* gibi bir ara başlık bulunması tasnif açısından aydınlatıcı olabilir.

Tasnifin ya da diğer bir ifadeyle başlıklandırmanın yeniden değerlendirilmesinin konunun anlaşılmasını kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

İnceleme kısmından sonra gelen **Sözlüğün Düzeni ve İmla ile İlgili**

Açıklamalar bölümünde sözlüğün dizilişi, çalışmaya temel alınan eserlerin sözlükte yer alışı ve sözlükte kullanılan işaretler hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölümde geçen s. XXXVII'deki ...*bold yazılmıştır.* ve s. XXXVIII'deki ... *bold yazılmış* ifadeleri Türkçe Sözlükte bulunmayan ifadelerdir. İngilizcede “koyu” anlamına gelen ve özellikle bilgisayar terminolojisinde harflerin kalın yazılmasını karşılamak için kullanılan *bold* terimi yerine Türkçe *koyu* kelimesini kullanmak metnin anlaşılabilirliği açısından daha isabetli bir tercih olsa gerektir.

Bibliyografya bölümünde çalışma sahibi esas alınarak alfabetik sıralamanın yapıldığı, çalışma sahibini takiben çalışma adı, basıldığı yer ve basıldığı yılın belirtildiği; çalışma eğer sayfa bilgisi gerektiriyorsa; bu bilginin bazen yer ve yıl bilgisinden önce, bazen yer ve yıl bilgisinden sonra verildiği, bazen de sayfa bilgisi gerektiren bazı çalışmalarda bu bilginin verilmediği gözlemlenir:

AKSAN, DOĞAN, “Kelimelerin Ölümü Olayı ve Türk Yazı Dillerindeki Örneklerinde Arapça ve Farsça Unsurların Etkisi Üzerine Notlar”, *Necati Lugal Armağanı*, Ankara 1968, s. 97-108.

KÜLTÜRAL, ZUHAL, “Kâmus-ı Türkî’de Galatlar”, *Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türklük Araştırmaları Dergisi* 17, s. 229-246, İstanbul 2005.

MEYDAN-LAROUSSE *Büyük Lügat ve Ansiklopedi*, XII c., İstanbul 1969-1982.

SAĞOL, Gülden “Galatların Değerlendirilmesi”, *Uluslararası Sözlük Bilim Sempozyumu Bildirileri*, Gazimagusa 2001.

Bibliyografya ile ilgili bir diğer durum ise çalışma sahiplerinin adlarında bazen adın ve soyadın büyük harflerle (*AKSAN, DOĞAN; AKSOY, ÖMER ASIM; DEVELİ, HAYATİ; EREN, HASAN vb.*), bazen de adın küçük soyadın büyük harflerle (*ATALAY, Besim; CLAUSON, Sir Gerard; DEVELLİOĞLU, Ferit; PAKALIN, Mehmet Zeki vb.*) yazılmış olmasıdır.

Ayrıca bibliyografyada yer alan kaynaklardan bazılarında çalışma içinde atıf yapılmadığı ya da bununla ilgili bir açıklamanın önsözde bulunmadığı da bibliyografyaya dair bir başka durumdur. Söz gelimi Ahmet Vefik Paşa, Mütercim Ahmed Âsım Efendi, Besim Atalay, Sir Gerard Clauson, Ferit Devellioğlu, Hasan Eren, Agah Sırrı Levend, Mehmet Zeki Pakalın, Mevlüt Sarı, Ziya Şükûn, Ahmet Topaloğlu vb. yazarlara ait çalışmalar hakkında metinde atıf bulunmamaktadır.

Çalışmanın görsel düzeni bakımından birkaç noktaya daha kısaca değinmek gerekmektedir. Bunların hemen hepsi inceleme bölümüyle ilgilidir. Bunlardan biri çalışmanın inceleme kısmında tasnif yapılırken I. maddenin madde numaralandırmasının unutulmuş olmasıdır. Ayrıca I. ve IV. maddelerde

başlıklar satırı ortalarken, diğer tüm maddelerde başlıklar sola dayalı yazılmıştır.

Alt başlıkları bulunan I. ve II. maddelerde numaralandırma işleminde **I. 1. a)** yolu tercih edilirken III. maddenin alt başlıklarında **I. a)** şeklinde bir numaralandırma yapılmıştır. İlâveten, III. maddenin alt başlıklarının numaralandırılmasında **a) – d) – c)** sırası izlenmiştir. Aradaki harf yanlış yazılmış olsa gerektir, **b)** olmalıdır.

X. madde tasnifte yer almamaktadır. IX. maddeden sonra XI. maddeye geçilmektedir. X. madde ya unutulmuş ya da XI. maddenin numaralandırılması yanlış yapılmıştır. XIX. sayfada *Türkçe lık eki* ifadesinde ekin önünde bulunması gereken kısa çizgi unutulmuş olmalı ve *Türkçe –lık eki* şeklinde yazılmalıdır. XVIII. ve XIX. sayfalarda geçen Arapça kökenli *masdar* kelimesi yazım kılavuzuna göre *mastar* yazılmalıdır. 15. sayfadaki *Fansızca* ibaresi ise *Fransızca* şeklinde düzeltilmelidir.

Türkçedeki galat çalışmalarına büyük katkıda bulunduğu düşünülen eserde yer alan bazı hatalar çalışmanın kıymetini düşürmemelidir. Bu hataların birçoğunun dikkat eksikliğinden kaynaklandığı aşikârdır, bu tanıtma yazısında dile getirilmesinin sebebi ise, eserin yeni baskısında bu hususlara dikkat çekilmek istenmesidir. Zuhâl Kültürâl’ı çalışmasından ötürü tebrik ediyor, konuyla ilgili çalışmalarının devamını bekliyoruz.